

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Roberta Lawrence sporządzona w związku z przewodem o nadanie stopnia doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej dyrygentura, wszczętym przez Radę Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie

Zleceniodawca recenzji

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Wydział Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca, pismo z dnia 07.06.2021 roku.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 roku poz. 1789), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz.U. z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust 1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669).

Opinia dotycząca dokumentacji

Niniejszym stwierdzam, że przedstawiona przez Kandydata dokumentacja została sporządzona prawidłowo, przejrzysto i z zachowaniem właściwego układu dokumentów. Zawiera udokumentowane osiągnięcia doktoranta we wszelkich przejawach jego działalności czym spełnia wymogi ustawy.

OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Rozprawa doktorska mgr Roberta Jarosława Lawrence, której promotorem jest prof. dr hab.szt.Krzysztof Kusiel-Moroz z Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie to dzieło artystyczne w formie koncertu zarejestrowane elektronicznie na płycie DVD, który miał miejsce 29 listopada 2014 roku w Kościele Ewangelicko-Reformowanym w Warszawie oraz bardzo starannie przygotowana rozprawa teoretyczna będąca opisem dzieła artystycznego zatytułowana „*Zagadnienia wykonawcze kantat Jahanna Sebastiana Bacha w aspekcie walorów dydaktycznych na przykładzie O ewiges Feuer BWV 34, O Jesu Christ, mein's Lebens Licht BWV 118b, Gloria in excelsis Deo BWV 191*”

Część teoretyczna pracy doktorskiej, której przedmiotem rozważań jest analiza zagadnień technicznych i interpretacyjnych w kantatach Johanna Sebastiana Bacha na wybranych przykładach w kontekście walorów dydaktycznych, składa się z sześciu rozdziałów:

- I. Niemiecka kantata protestancka przed Bachem,
- II. Sakralna muzyka protestancka w twórczości kompozytorów niemieckiego baroku przed Bachem,
- III. Twórczość kantatowa kompozytorów współczesnych Bachowi działających w Niemczech,
- IV. Kantaty Johanna Sebastiana Bacha,
- V. Recepcja twórczości wokalnoinstrumentalnej Johanna Sebastiana Bacha dawniej i dziś
- VI. Analiza zagadnień wykonawczych wybranych kantat Johanna Sebastiana Bacha w aspekcie walorów dydaktycznych

Należy dodać, iż w skład każdego rozdziału wchodzi jeszcze podrozdziały. Całość uzupełnia: wstęp, zakończenie, obszerna bibliografia w języku polskim, angielskim i niemieckim, w skład której wchodzi pozycje zwarte (46), druki luźne (66), źródła internetowe (39), aneks zawierający tłumaczenie tekstów utworów na język polski autorstwa Roberta Lawrence, podsumowanie w języku angielskim i płyta DVD zawierająca nagranie koncertu przewodowego.

W rozdziale pierwszym, składającym się z czterech podrozdziałów, autor przedstawił podłoże historyczne powstania niemieckiej kantaty protestanckiej. Ujęte są tu takie zagadnienie jak: reformacja, działalność Marcina Lutera i jego stosunek do muzyki, chorał protestancki, rozwój niemieckiej kantaty protestanckiej w XVII wieku a także reforma Erdmana Neumeistra i jej znaczenie w rozwoju niemieckiej kantaty protestanckiej „...Kantata w luteranckiej liturgii pełniła rolę muzycznego kazania. Po reformie Neumeistra mogła przekazywać zarówno obiektywne treści zawarte w Piśmie Świętym, jak i subiektywne interpretacje” (str.18).

Rozdział drugi rozprawy (4 podrozdziały) przybliży historyczne uwarunkowania rozwoju formy kantatowej w muzyce niemieckiego baroku. Autor przedstawia tu działalność i krótkie życiorysy najbardziej znanych kompozytorów tej epoki żyjących przed J.S.Bachem (Johann Hermann Schein, Samuel Scheidt, Heinrich Schutz a także kompozytorów z rodziny Bachów) i ukazuje ich wpływ na twórczość Wielkiego Mistrza baroku a także, przenikanie wpływów muzyki włoskiej na muzykę niemiecką.

W kolejnym, trzecim rozdziale, doktorant omawia twórczość kantatową kompozytorów współczesnych Johannowi Sebastianowi Bachowi i oddziaływanie ich twórczości na muzykę Wielkiego Johanna Sebastiana. W podsumowaniu rozdziału doktorant stwierdza, z czym zgadza się też recenzent, iż „...przegląd twórczości kompozytorów w zakresie niemieckiej kantaty protestanckiej, choć potraktowany szkicowo, pozwala stwierdzić, że wszyscy oni (D. Buxtehude, J.P.Krieger, J.Pachelbel, P.H.Erlbach, J.Kuhnau, G.Boehm, F.W.Zachow, N.Bruhns, G.P.Telemann, Ch. Graupner, J.D. Heinichen, J.F. Fasch, G.H.Stolzel) niewątpliwie przyczynili się do rozwoju gatunku. Wszyscy też, pośrednio lub bezpośrednio wywarli wpływ na dokonania Johanna Sebastiana Bacha w tej dziedzinie” (str.74)

Rozdział czwarty to ogólna charakterystyka kantat bachowskich, to rozdział składający się z czterech podrozdziałów, w których doktorant opisuje twórczość kantatową kompozytora w różnych okresach jego życia począwszy od kantat z wczesnego okresu twórczości (1707 - 1708), Kantaty weimarskie (1714 -1717), Kantaty lipskie (1723-1748), Kantaty świeckie. Autor podkreśla, że „kantaty Bacha z okresu działalności w Lipsku stanowią apogeum jego dojrzałości twórczej...i są przykładem świadomego podporządkowania muzyki celom liturgicznym, co ma swoje odzwierciedlenie w oparciu się na chorale zarówno w warstwie słownej jak i muzycznej. Skutkiem tego jest stworzenie najważniejszego typu kantaty w całej Bachowskiej twórczości – kantaty chorałowej” (str. 81,82).

Recepcja twórczości wokalnie-instrumentalnej Johanna Sebastian Bacha dawniej i dziś jest przedstawiona w rozdziale piątym. W trzech podrozdziałach przedmiotem rozważań jest historia wykonawstwa muzyki J.S.Bacha, a w szczególności muzyki wokalnie-instrumentalnej, począwszy od sławnego wykonania Pasji wg św. Mateusza pod dyrekcją Feliksa Mendelssohna – Bartholdy z 1829 roku, kiedy to „...Bach narodził się na nowo, a jego muzyka zaistniała w powszechnej świadomości niemieckiego społeczeństwa” (str.93), poprzez wykonawstwo muzyki wokalnie-instrumentalnej Bacha w czasach romantyzmu, w którym muzykę Bacha monumentalizowano i romantyzowano eksponując ekspresję emocjonalną, aż do czasów współczesnych z uwzględnieniem nurtu wykonawstwa historycznego muzyki barokowej w Polsce i na świecie.

Rozdział szósty to: **Analiza zagadnień wykonawczych wybranych kantat Johanna Sebastiana Bacha w aspekcie walorów dydaktycznych.** W rozdziale tym są poddane dość szczegółowej analizie trzy wybrane przez doktoranta kantaty J.S.Bacha: *O ewiges Feuer (BWV 34)*, *O Jesu Christ mein's Lebens Licht (BWV 118b)* i *Gloria in excelsis Deo (BWV 191)* pod kątem walorów dydaktycznych przydatnych w nauczaniu na poziomie szkoły muzycznej II stopnia. Został tu opisany aparat wykonawczy zaprezentowany podczas koncertu przewodowego a także wybrane, najbardziej charakterystyczne - zdaniem doktoranta - problemy wykonawcze związane z tekstem (właściwa wymowa języka niemieckiego i łacińskiego), retoryką muzyczną, frazowaniem, intonacją, dynamiką, rytmiką, harmoniką, artykulacją, agogiką, kolorystyką (dobór instrumentów w orkiestrze a szczególnie historycznych instrumentów dętych, ornamentyką dźwiękową), stosowania tryli, mordentów, przednutek i innych ozdobników leżących u podstaw stylu barokowego. Znajomość i umiejętność stosowania wszystkich powyższych elementów w praktyce przez dyrygenta i muzyków wykonawców ma swoje odniesienie w stylowości wykonania utworów barokowych! Wszystkie wyżej opisane elementy zostały wykorzystane w koncercie przewodowym.

Ideą główną, przyświecającą pisaniu pracy było ukazanie, że czynny udział uczniów szkoły muzycznej II stopnia wraz z nauczycielami w publicznych wykonaniach kantat Johanna Sebastiana Bacha niesie ze sobą wiele korzyści dydaktycznych jak: nabycie praktycznych umiejętności w dziedzinie wykonawstwa barokowej muzyki wokalnie - instrumentalnej, zdobycie cennego doświadczenia podczas występów przed publicznością „na żywo” z wyjątkowym repertuarem, możliwość współpracy z profesjonalnymi muzykami będącymi wybitnymi fachowcami w swojej specjalności, znaczące poszerzenie wiedzy z historii muzyki. Celem pracy, celem całego przedsięwzięcia (koncert + rozprawa teoretyczna) było udowodnienie tezy, że kantaty J.S.Bacha stanowią „cenny materiał

dydaktyczny dla uczniów szkół muzycznych II stopnia pod warunkiem umiejętnego doboru repertuaru do możliwości percepcyjnych i technicznych młodych wykonawców”.

Zdaniem recenzenta, poprzez wnikliwe zbadanie tematu cel pracy został osiągnięty.

Reasumując,

rozprawa teoretyczna zatytułowana „Zagadnienia wykonawcze kantat Jahanna Sebastiana Bacha w aspekcie walorów dydaktycznych na przykładzie *O ewiges Feuer BWV 34*, *O Jesu Christ, mein's Lebens Licht BWV 118b*, *Gloria in excelsis Deo BWV 191*” to precyzyjne opracowanie teoretyczne będące opisem dzieła, w którym doktorant wykazał się ogólną wiedzą teoretyczną w dziedzinie sztuki muzycznej a także umiejętnością prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej.

Trzeba jeszcze podkreślić, że praca jest też bardzo dobrze opracowana pod względem redakcyjnym i merytorycznym. Dodatkowo, dysertację cechuje konsekwencja w przekazie myśli wyrażonej przystępnym językiem, co świadczy o dogłębnej znajomości tematu i umiejętności „posługiwania się piórem” w pracy naukowej. To wszystko stanowi wreszcie, że opis dzieła artystycznego Pana mgra Roberta Lawrence jest mocną częścią jego pracy doktorskiej i oceniam ją wysoko.

Prezentacja artystyczna to koncert, który odbył się w dniu 29.XI 2014 roku w Kościele Eangelicko-Reformowanym w Warszawie. Tytuł koncertu: „*Bednarska Baroque – Koncert muzyki barokowej*”. Chciałbym nadmienić, iż autor recenzji osobiście uczestniczył w koncercie, co umożliwiło przeżycie wydarzenia na żywo. Niestety czas zrobił swoje i w pamięci pozostały tylko niewielkie fragmenty z tej prezentacji. Niemniej pamiętam, że koncert wywarł na mnie bardzo dobre wrażenie. Nagranie DVD załączone do dokumentacji jest materiałem przygotowanym bardzo profesjonalnie o dobrej jakości brzmienia, niemniej pozostawia pewien niedosyt. Brakuje w nim trochę przejrzystego, klarownego brzmienia, szczególnie dotyczy to głosów wyższych – sopranów i tenorów, które są jakby „stłumione” ! Pamiętam, że odbiór „na żywo” dostarczył recenzentowi dużo więcej wrażeń artystycznych!

We wstępie do programu koncertowego Robert Lawrence napisał: „...dzisiejszy koncert barokowej muzyki wokalnie-instrumentalnej to wyjątkowy projekt artystyczny w wykonaniu uczniów i nauczycieli Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Fryderyka Chopina w Warszawie z udziałem dziesięciorga solistów (w większości uczniów i absolwentów szkoły), Chóru Ogólnoszkolnego (dyrygent Robert Lawrence, asystent dyrygenta – Ewa Szpotakowska) Chóru Kameralnego Collegium Vocale Bednarska (dyrygent Robert Lawrence) i Orkiestry Barokowej Collegium Musicum Bednarska (prowadzenie i przygotowanie – Ewa Żołyniak-Adamska, kierownictwo artystyczne Anton Birula) oraz specjalnie zaproszonych gości – wybitnych muzyków, specjalistów w zakresie wykonawstwa muzyki dawnej w Polsce. Na repertuar koncertu składają się arcydzieła muzyki oratoryjno-kantatowej niemieckiego baroku – wielogłosowy psalm Heinricha Schutza „Alleluja! Lobet den Herren” na ośmioro solistów i instrumenty solowe oraz cztery chóry (dwa wokalne i dwa instrumentalne), motet Jahanna Bacha (stryjecznego dziadka wielkiego Johanna Sebastiana) „Unser leben ist ein Schatten” na tercet solistów, chór i basso continuo oraz trzy przepiękne kantaty Johanna Sebastiana Bacha – „O ewiges Feuer BWV 34”, „O Jesu Christ, mein's Leben Licht BWV 118b”, „Gloria in excelsis Deo BWV 191”. Oprócz solistów – wokalistów, orkiestry barokowej grającej na dawnych instrumentach i dwóch chórów, zabrzmiały stosunkowo rzadko

spotykane instrumenty, takie jak: teorba, cynk, flet prosty, trąbki i puzony barokowe.... Mam nadzieję, że będzie to dla nas wszystkich – zarówno dla słuchaczy jak i wykonawców – wyjątkowy wieczór". I zdaniem recenzenta tak faktycznie było! Należy dodać, że bardzo trafnym wyborem na tego typu prezentację był Kościół Ewangelicko – Reformowany, z dobrą akustyką, ogrzewany (na dworze było -5 st.), z nadkompletem publiczności! Kościół oprócz słuchaczy wypełnił się także przepiękną barokową muzyką.

Koncert w ramach przewodu doktorskiego w dyscyplinie dyrygentura przygotował i poprowadził mgr Robert Lawrence. W roli solistów wystąpili: Katarzyna Kalisz-Kędziołek -sopran, Katarzyna Bienias-sopran; Marcin Liweń – alt, Jakub Burzyński – alt, Paweł Kowalewski – tenor, Jakub Grabowski – tenor, Rafał Żurek –tenor; Piotr Pieron – bas, Dominik Mazan – bas, Marian Wiatr – bas.

Od razu, na samym początku chciałbym mocno podkreślić, iż rezultat artystyczny koncertu był bardzo pozytywny, adekwatny do poziomu zespołów i solistów wykonujących program koncertowy:

- Chóru Kameralnego *Collegium Vocale Bednarska*, który powstał w 2011 roku z myślą o stylowym wykonawstwie dawnej muzyki wokalne. W skład zespołu wchodzi „entuzjaści kameralnej sztuki wokalne” – uczniowie, absolwenci i specjalnie zaproszeni profesjonalści wokaliści. Warto odnotować, iż już w kwietniu 2011 roku na Ogólnopolskim Konkursie *Warszawska Wiosna Chóralna* dyrygent (Robert Lawrence) wraz z zespołem otrzymali wyróżnienie „za udane połączenie dydaktyki z profesjonalnym wykonawstwem muzyki dawnej”.

- Orkiestry Barokowej *Collegium Musicum Bednarska*, która działa w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych im.F.Chopina w Warszawie od 2010 roku. Koncepcja orkiestry przewiduje współpracę nauczycieli, uczniów i absolwentów szkoły, którzy wykonują utwory na instrumentach z epoki. Taka formuła działalności tego zespołu zawierała w sobie zamierzony cel edukacyjny w postaci wspólnych prób, wspólnej pracy, wspólnego występu i wspólnej odpowiedzialności nauczycieli i uczniów, bo jak powiedział prof.Paweł Skrzypek „... *nic tak nie uczy i nie uskrzydla młodzieży muzycznej, jak właśnie wspólna praca w czasie prób i grania z zawodowymi muzykami. Łatwo, możemy sobie wyobrazić, jak czuje się uczeń, grający obok koncertmistrza Filharmonii Narodowej i ponoszący razem z nim odpowiedzialność za wykonywaną partię...*”. Warto zaznaczyć, że przy wykonywaniu kantat J.S.Bacha, Orkiestra Barokowa ściśle współpracuje z chórem *Collegium Vocale Bednarska*.

- Chóru ZPSM im.F.Chopina w Warszawie prowadzonego od 1994 roku przez Roberta Lawrence. Zespołu, który brał i bierze udział w wielu projektach muzycznych i uczestniczy w konkursach i festiwalach chóralnych odnosząc tam liczne sukcesy.

- bardzo dobrych solistów: Katarzyny Kalisz-Kędziołek –sopran, Marcina Liwienia – alt, Pawła Kowalewskiego - tenor, Piotra Pierona –bas.

Chór Kameralny *Collegium Vocale Bednarska* radził sobie bardzo sprawnie z fakturą wykonywanych utworów. Wykazał się dużą dyscypliną rytmiczną i artykulacyjną, zachowując spójność obrazu dźwiękowego utworów i zrozumiałość tekstu zarówno w języku niemieckim jak i łacińskim. Widoczne było, że dyrygent włożył bardzo dużo wysiłku

w przygotowanie i realizację tego dość specyficznego programu koncertu przewodowego z młodymi wykonawcami.

Jak wcześniej zaznaczyłem, utwory składające się na program koncertu przewodowego to 5 kompozycji wokально-instrumentalnych z okresu baroku. Doktorant, prezentując te dość duże formy wokально-instrumentalne, myślę, chciał ukazać nie tylko szerokie spektrum możliwości włączania muzyki barokowej do repertuaru zespołów wokalnych ale przede wszystkim, co było zresztą ideą pracy, udowodnienie tezy, że kantaty Johanna Sebastiana Bacha stanowią cenny materiał dydaktyczny dla uczniów szkół muzycznych II stopnia, oczywiście pod warunkiem umiejętnego przygotowania wykonawców. Poza tym, dostosowując program do możliwości wykonawczych i percepcyjnych zespołów biorących udział w koncercie, pragnął również przedstawić publiczności muzykę XVIII wieku ciągle aktualną, ciągle na nowo odkrywaną i jakże atrakcyjną i przemawiającą do człowieka XXI wieku.

Jestem przekonany, że praca nad przygotowaniem koncertu – dzieła artystycznego była dla doktoranta bardzo inspirująca i przyniosła Jemu wiele satysfakcji. Myślę, że autor ma świadomość, że prezentacja nie była wolna od niedoskonałości wykonawczych (ot chociażby w niektórych fragmentach brak precyzji rytmicznej, selektywności w przebiegach rytmicznych złożonych z drobnych wartości w motecie „*Unser Leben...*” a także zbyt powierzchowne oddanie emocji w części „*Ach, wie fluchtig*” motetu „*Unser Leben...*”). Jednak widząc zaangażowanie wszystkich wykonawców podczas koncertu, umacniam się w przekonaniu istotnych wartościach dydaktycznych, poznawczych i artystycznych jakie niesie ze sobą wprowadzanie do repertuaru zespołów wokalnych muzyki baroku.

Dlatego, nie dokonując bardzo szczegółowej analizy wykonania poszczególnych utworów zaprezentowanych podczas koncertu stwierdzam, iż:

- Miejsce koncertu - Kościół Ewangelicko-Reformowany w Warszawie o dobrej akustyce, klimatyczny, Sala idealnie pasująca do programu koncertu i jak można zauważyć na nagraniu DVD, była wypełniona licznie zgromadzoną publicznością.
- Chór ZPSM im. F.Chopina mimo swojej liczebności (ok. 60?? osób) zaprezentował selektywność w drobnych przebiegach rytmicznych, dobrą dykcję, wyrównane brzmienie i był pełnowartościowym partnerem dla orkiestry barokowej złożonej z 18 muzyków wykonujących swoje partie na instrumentach z epoki baroku.
- Chór Kameralny *Collegium Vocale Bednarska*, był bardzo dobrze przygotowany, śpiewał z dużą swobodą, zaprezentował wyrównane, klarowne brzmienie. Miało się wrażenie, że zespół jest świadom swojej wartości, program ma znakomicie opanowany i jest chęć popisania się (w pozytywnym tego słowa znaczeniu) przed zgromadzoną publicznością (bardzo dobre wykonanie Kantaty „*O Jesu Christ...*” – gdzie było ładne szlachetne brzmienie, długa fraza prowadzona stylowo, bez przerysowań, ładnie budowane napięcie, czy też w kantacie „*O ewiges Feuer*” - z bardzo dobrymi proporcjami brzmieniowymi, stylową artykulacją, świetliście brzmiącymi tenorami, partiami solowymi tenora – Paweł Kowalewski, bas – Piotra Pierona, i altu – Marcina Liwenia – chociaż ten ostatni, śpiewający bardzo ładną barwą miał drobne zawirowania intonacyjne. Natomiast słowa uznania dla duetu Katarzyna

Kalisz (sopran) i Paweł Kowalewski (tenor) a także Michaliny Jaxa-Lareckiej (flet traverso) za wykonanie części *Gloria Patri* w kantacie *Gloria in excelsis Deo*.

Dobra, bez przerysowań dykcja w języku łacińskim i niemieckim ze zwróceniem uwagi na specyficzną wymowę niemiecką. Bardzo dobra interpretacja, zgodna z opisem zawartym w części teoretycznej, ładne frazowanie stosowne do stylu wykonawczego epoki baroku, dobra dynamika, z dobrze atakowanym dźwiękiem, bez krzyku i przerysowań - to zdecydowane pozytywy Chóru Kameralnego składającego się z młodych śpiewaków,

- bardzo dobrze grała i współdziałała z Chórem Kameralnym Collegium Vocale Bednarska, Orkiestra Barokowa Collegium Musicum Bednarska, która zgodnie z założeniami przedstawionymi w pracy, pełniła rolę dyskretnego akompaniatora, a momentami, w partiach typowo instrumentalnych, zespołu koncertującego..

- słowa uznania dla kierownika zespołu „Collegium Musicum Bednarska” p. Antona Birula – za stylowe przygotowanie partii instrumentalnych zespołu!

- Co warto docenić i podkreślić – Chór Collegium Vocale Bednarska z Orkiestrą Barokową Collegium Musicum Bednarska stworzył jeden wspólny organizm, który wzajemnie się uzupełniał, współtworzył dzieło muzyczne. Radował się i dawał radość słuchaczom!

Generalnie koncert przewodowy wywarł na mnie bardzo pozytywne wrażenie. Robert Lawrence, jako dyrygent, wykazał duże doświadczenie i dojrzałość artystyczną czym dowiódł, że jest dyrygentem kompetentnym i świadomym swojej roli. Całość poprowadził z całkowitą swobodą, łatwością i skutecznością artystyczną. Dyrygował gestem sugestywnym i precyzyjnym adekwatnym do charakteru i stylu kompozycji. Podczas koncertu miał bardzo dobry kontakt z całym prowadzonym przez siebie aparatem wykonawczym. Wykazał się bardzo dobrą znajomością formy, stylu muzycznego, a wyrazem tego była trafna, stojąca na wysokim poziomie wykonawczym, interpretacja utworów przedstawionych podczas koncertu przewodowego. Kompozycje zostały wykonane zgodnie z założeniami przedstawionymi w rozprawie teoretycznej.

Podsumowując, **należy stwierdzić, iż dyrygent odniósł sukces artystyczny, co też doceniła publiczność, która po koncercie zgotowała wykonawcom długotrwałe owacje.**

Cele, jakie sobie doktorant założył przystępując do przygotowania koncertu przewodowego zostały osiągnięte. Pan mgr Robert Lawrence przybliżył potencjalnym dyrygentom zainteresowanym wykonawstwem muzyki wokalnie-instrumentalnej z gatunku kantata zagadnienia z jakimi mogą się spotkać decydując się na pracę nad utworami tego rodzaju, a także przedstawił problemy wykonawczy mogące się pojawiać podczas przygotowań do wykonania koncertowych.

Konkluzja

Reasumując, należy uznać, iż przedstawiona praca doktorska w postaci koncertu stojącego na wysokim poziomie wykonawczym, a także twórczego i naukowego ujęcia problemu w rozprawie pisemnej pt. „Zagadnienia wykonawcze kantat Jahanna Sebastiana Bacha w aspekcie walorów dydaktycznych na przykładzie O

ewiges Feuer BWV 34, O Jesu Christ, mein's Lebens Licht BWV 118b, Gloria in excelsis Deo BWV 191”, w której mgr Robert Lawrence w sposób wyczerpujący, wykazując się bogatą, teoretyczną wiedzą, dokonał opisu dzieła artystycznego, nosi cechy oryginalności i nowatorstwa i stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny artystycznej dyrygentura.

Biorąc powyższe, stwierdzam, iż praca doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789). i tym samym wnoszę o przyznanie mgr Robertowi Lawrence stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki muzyczne w dyscyplinie artystycznej dyrygentura.

Benedykt Błoński

Prof. dr hab. szt. Benedykt Błoński

(recenzent)